

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Med fantasin som [en] kompass

Österlund, Maria

Published in:
Hufvudstadsbladet

Published: 01/01/2020

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Österlund, M. (2020). Med fantasin som [en] kompass: Recension av Aki-Pekka Sinikoski & Ilja Karsikas *Under månen*. *Hufvudstadsbladet*. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202201148103>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Sinikoski, Aki-Pekka & Karsikas, Ilja, *Under månen*, Schildts & Söderströms, 2020

Med fantasin som kompass

Kompensatoriska drömmar och magiskt tänkande är skåpmat i barnlitteraturen. Särskilt då sorg drabbar som släggslag ligger fantasin nära till hands. Stian Holes bilderbok *Annas himmel* (2013) är bara ett exempel på en sorgebok laddad med vemod. Då Aki-Pekka Sinikoski debuterar som bilderboksberättare tillsammans med Ilja Konikas, som har en rad bilderböcker bakom sig, får fantasin rikligt med spelrum. Kanhända alltför mycket, för det är en rätt udda och ordrik berättelse som brer ut sig över bilderbokssidorna.

Konikas förra bilderbok *Amos ja Sumupuu (Amos och dimträdet*, min övers. 2017, läst baklänges blir "sumupuu" "uupumus", utmattning) utgiven på pigga förlaget Etana editions gestaltar en pappas utbrändhet. De datorgjorda stiliserade bilderna är gjorda i blyerts. Boken bjuder på en helmanlig sfär med en son, en pappa och en farfar. På samma sätt är den nu aktuella *Under månen* en mansbok nästan helt utan kvinnor. Det visuella greppet är däremot ett annat, utfört i flytande akvarell med fantastiska rosa och blå toner som harmonierar och går igen i olika valörer. Det ger uttrycket en drömsk kvalitet.

En snusförnuftig gammaldags barnberättare

Jag-berättaren är en Pippi-inspirerad rödhårig och fräknig gestalt som en kan läsa in olika kön i. Pippi-influenserna går igen också i att hens mamma är en cirkusartist som fyrats av i kanon och nu sitter på månen och viftar på tårna. Ensam kvar med sin pappa sysselsätter sig barnjaget med fantasilekar, ett vanligt tema i barnböcker, tänk Nils Karlsson-Pyssling. Temat är existentiellt och kretsar kring döden och varat. Det största problemet med boken är att gestaltningen av barnjaget skorrar. Vilket barn säger exempelvis "Jag är bara ett barn"?

Texten har potential men som bilderbokstext är den väl omfångsrik och yvig och riskerar att förlora kontakten med bildberättandet. Vimlet av mucklor, ett arv från Tove Jansson och Sven Nordqvist, understryker fantasins roll, men det är en smaksak om de tillför något. Barnet lämnas vind för våg i hemmet då pappan sliter på jobbet som "postiljon". Bokens tidsspann hänger inte helt ihop med de arbetstider brevbärare ofta har. Den svenska språkdräkten glappar, än används finlandismer som knackkorvar eller knackisar, än steks pannkakor. Resultatet är vingligt. Vem säger "postiljon" och "hej pysen"? Eller talar i trådtelefon? Det framgår inte av kolofonen vem som översatt boken, vilket tyder på att det är författaren själv.

På besök i ett undervattens dödsrike, genomdränkt av metafysik

Strävan att filosofera och fantisera är fast förankrad i barnet som enligt egen utsago gillar att vara ensam för då får hen vara ifred med sina tankar: "Är man ensam, kan man göra vad man vill och man behöver inte förklara för någon annan varför man är som man är." Introverta barn är en stark trend just nu. Vid kvällsbadet sugts huvudpersonen genom avloppet och hamnar i ett dödsrike under havets yta hos de förlista sjömännen Gustav, Jussi, Albert och hunden Jaffa som agerar snälla ställföreträdande närvarande pappor. Det är en gemenskap som motsäger ensamheten, men där barnets omnipotens får råda. Onekligen väcker sjömansestetiken queera anspelningar, den är inmutad av allt från att sjömanslivet

varit fristad för homosexuella till hur populärkultur sexualiserat sjömannen. Tatueringar som blir levande i form av en manlig sjöjungfru eller en ros pekar mot detta. Men som annat i boken hänger tråden lite löst. Något skaver i berättelsen, som gör läsaren osäker på vad som är på gång. Också gestaltningen av ett vemodigt barn tar väl nostalgiska drag. Drömvärlden vibrerar av grubbel. Särskilt hunden Jaffa grubblar över sin existens "Ibland sa hunden att han inte ens fanns" och agerar övergångsobjekt. Det fungerar sådär. Funderingarna kring reinkarnation är riktigt svårsmälta. Hur välvilligt en än vill läsa *Under månen* gör den inte det lätt för sin läsare. Barnet känns helt enkelt för vuxet och udda, som ett språkrör för livsfrågor och filosofi. Visst finns här både kvaliteter och ambition, och den påkostade matta pärmens med sitt linneband bjuder på taktill njutning, likaså färgerna i akvarellerna, men det stannar också där.